

अहवाल (वाचन व लेखन प्रकल्प २०१७-१८)

शिक्षण..... आपल्या सगळ्यांच्याच आयुष्यात ज्याला अनन्यसाधारण महत्व आहे असा एक विषय. आपल्या बालपणीच्या काळातला एक महत्वाचा घटक जो आपल्याला विचार करायला, वाचायला, लिहायला, कृती करायला, प्रयोग करायला, वेगवेगळे अनुभव घ्यायला शिकवतो. या सगळ्यामध्ये शिक्षणातून आपल्या हातात गवसणारी सगळ्यात महत्वाची आयुधं म्हणजे वाचन आणि लेखन.

शालेय स्तरावर काम करत असताना जेव्हा वाचन आणि लेखन या सगळ्यात महत्वाच्या आयुधांबाबतीतलेच गंभीर प्रश्न समोर यायला लागले तेव्हा त्यांना टाळून पुढे न जाता त्यावर उत्तर शोधायचा प्रयत्न 'मंथन एज्युकेशनल इनिशिएटिव्ह'ने केला. आणि म्हणूनच गेले वर्षभर (वर्ष २०१७-१८) 'मंथन' पुणे व पिंपरी-चिंचवड परिसरातील सहा शाळांमध्ये इयत्ता ५वी ते ८वीच्या विद्यार्थ्यांसाठी वाचन-लेखन प्रकल्प राबवत आहे. हा प्रकल्प गेले दीड वर्ष सुरू आहे. यावर्षी प्रकल्पामध्ये केलेल्या कामाचे तपशील

✚ प्रकल्पाचे उद्दीष्ट –

- ❖ इयत्ता ५वी ते ९वीच्या प्रत्येक विद्यार्थ्याला दिलेले वाचनसाहित्य वाचता यायला हवे. वाचलेले लिहिता यायला हवे.
- ❖ विद्यार्थ्यांना वाचलेल्या मजकूराचे आकलन व्हायला हवे.

✚ प्रकल्पाची रचना –

- ❖ प्रकल्पाच्या सुरुवातीला विद्यार्थ्यांची वाचन कौशल्यासंदर्भातील पायाभूत चाचणी घेण्यात आली.
- ❖ त्यानुसार मुलांना पाच वाचन पाठळ्यांमध्ये विभागण्यात आले.
- ❖ मुलांची वर्षभरात दर आठवड्याला ६० मिनिटांचे एक सत्र अशी २२ सत्रे घेण्यात आली.

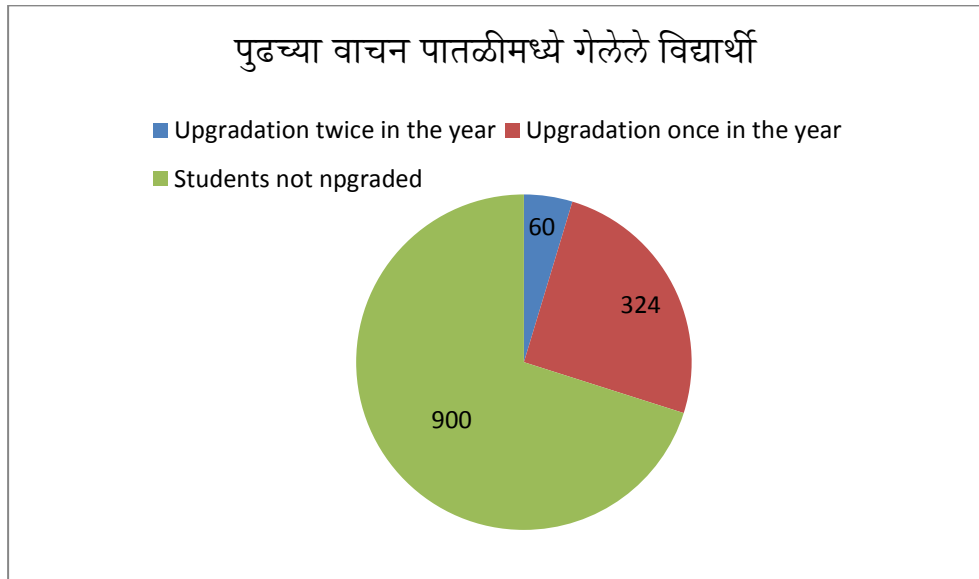
- ❖ ही सत्रं समांतर वर्ग पद्धतीने घेण्यात आली. म्हणजेच विद्यार्थी त्यांच्या इयत्तांनुसार वर्गात न बसता त्यांच्या वाचनपातळीनुसार पाच वर्गात विभागली गेली.
- ❖ वाचनाची गोडी लागावी म्हणून वर्षातून दोन वाचन प्रेरणा कार्यशाळादेखील घेण्यात आल्या.
- ❖ ११ व्या सत्रानंतर व २१ व्या सत्रानंतर मुलांची पुन्हा मूल्यमापन चाचणी घेऊन त्याच्या निकालानुसार काही विद्यार्थ्यांना पुढच्या वाचनपातळीमध्ये पाठवण्यात आले.

🌈 प्रकल्पाचे परिणाम

❖ संख्यात्मक परिणाम –

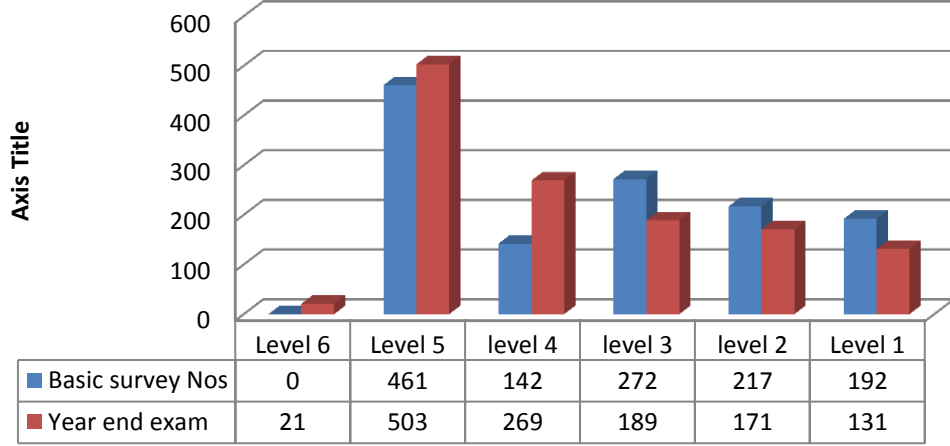
1. एकूण प्रकल्पातील प्रगत झालेले विद्यार्थी -

- प्रकल्पातील एकूण १२८४ विद्यार्थ्यांपैकी ३८४ विद्यार्थी (२९%) पुढील पातळीत गेले. ५०% पेक्षा जास्त उपस्थिती असलेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या ७९६ आहे.
- यातील ६० विद्यार्थ्यांनी (५%) एकाच वर्षात दोन पातळ्या पार केल्या.

२. वाचनपातळी निहाय प्रगत झालेले विद्यार्थी

Reading Levelwise Upgradation of students

✚ निरीक्षणातून पुढे आलेले परिणाम –

- विद्यार्थ्यांना पहिल्यांदाच वाचता यायला लागल्याचा / वाचलेले शब्द कळल्याचा आनंद घेता आला.
- काही विद्यार्थ्यांना पुढच्या वाचनपातळीत जाता आल्यामुळे वाचनात गोडी वाटायला लागली.
- विद्यार्थ्यांसमोर काहीतरी उद्दीष्ट निर्माण झाले.
- वर्गात जे काही शिकवले जात आहे ते काही प्रमाणात का होईना विद्यार्थ्यांना कळू लागले. त्यामुळे त्यांच्या वर्तनातही बदल नोंदवला गेला.
- काही विद्यार्थ्यांच्या गुणात वाढ झाली.

✚ मंथन सदस्यांची प्रकल्पाबद्दलची निरीक्षणे –

१. विद्यार्थ्यांच्या प्रगतीमध्ये उपस्थिती हा एक महत्वाचा प्रश्न आहे. अनेक विद्यार्थ्यांची सरासरी उपस्थिती कमी आहे. विद्यार्थी व शालेय प्रशासन याबाबत फारसे

गांभीर्याने घेताना दिसत नाही. प्रकल्पातील विद्यार्थ्यांच्या प्रगतीवर मात्र त्याचा प्रतिकूल परिणाम झालेला दिसून येतो.

२. वाचन पातळी ५ चा ठरवलेल्या अभ्यासक्रमामध्ये आकलनावर भर दिला होता; पण प्रकल्प सुरू झाल्यावर पहिल्या दीड ते दोन महिन्यात हा भर शब्दसंग्रहावर घायला लागेल हे लक्षात आले. त्यानुसार बदल केला गेला.
३. वाचन पातळी १ व २ मधील विद्यार्थ्यांचे वाचनाचे व अन्यही (अध्ययन अक्षमता, गतिमंदता , अस्थिरता अथवा अन्य काही...) प्रश्न आहेत. ज्या विद्यार्थ्यांचे असे प्रश्न नाहीत ते विद्यार्थी पुढच्या गटात लवकर गेले. या गटातील विद्यार्थ्यांची IQ चाचणी घेतली जावी.
४. काही मुद्द्यांवरचे आत्मपरिक्षण –
(हे आत्मपरिक्षण म्हणजे प्रकल्प चालवणाऱ्या गटाचा उत्स्फूर्तपणे व्यक्त केलेला अंदाज आहे. याला कोणतेही मोजता येणारे निकष लावलेले नाहीत.)

	उत्तम ५	छान ४	चांगले ३	ठिक २	असमाधानकारक १
आशयाचे नियोजन		✓			
साधननिर्मिती	✓				
तास घेतानाचे वर्ग नियंत्रण			✓		
शाळा व शिक्षकांशी मंथन कार्यकर्त्यांचा संवाद		✓			
नोंदी ठेवण्याची व्यवस्था				✓	
विद्यार्थ्यांशी अनौपचारिक संवाद			✓		

🌈 पुढील वर्षाची वाटचाल –

उद्दीष्ट अजून पूर्ण झाले नसले तरी त्याकडे वाटचाल नक्कीच सुरू झाली आहे.
पुढील वर्षी ‘मंथन’पुढील उद्दीष्टांसाठी काम करेल.

- ❖ खालच्या वाचनपातळ्यांमधील संख्या कमी कमी करत नेणे
- ❖ वाचनपातळी ६ (आकलनावरील व विचार कौशल्य) सुरू करण्याचा प्रयत्न करणे.
- ❖ शाळेतील शिक्षकांच्या प्रकल्पातील सहभागासाठी प्रयत्न करणे.